

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครโทรอนโต
ข่าวเด่นประจำสัปดาห์
ระหว่างวันที่ 5-9 ตุลาคม 2569

สมรภูมิภูมิรัฐศาสตร์ใหม่: ถอดรหัสดีล “สมาชิกสมทบ” EU-Canada

สหภาพยุโรปเสนอการยกระดับแคนาดาสู่การเป็น “สมาชิกสมทบ” (Associate Member) เมื่อเดือนกันยายน 2569 ระหว่างการแถลงนโยบายประจำปี (State of the Union Address) ของนาง Ursula von der Leyen ประธานคณะกรรมาธิการยุโรป ต่อรัฐสภายุโรป ณ ประเทศฝรั่งเศส ต่อหน้า

เสรี CETA (Comprehensive Economic and Trade Agreement) ซึ่งเชื่อมโยงเศรษฐกิจและการค้าระหว่างแคนาดากับยุโรปอย่างใกล้ชิดอยู่แล้ว

ในทางกฎหมาย คำว่าสมาชิกสมทบไม่เคยมีระบุอยู่ในสนธิสัญญาจัดตั้งสหภาพยุโรปหรือกรอบการขยายชาติสมาชิกเดิมมาก่อน เนื่องจาก

นายกรัฐมนตรี Mark Carney ของแคนาดา โดยเสนอให้ตั้งแคนาดาเข้าร่วมเป็นพันธมิตรในระดับสูงสุดเท่าที่เป็นไปได้ ซึ่งถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่มีการเสนอสถานะนี้แก่ประเทศนอกทวีปยุโรป ความเคลื่อนไหวดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากทิศทางนโยบายการต่างประเทศของแคนาดา โดยเริ่มจากสุนทรพจน์ระดับโลกของนายกรัฐมนตรี Carney ในการประชุม World Economic Forum ณ เมืองดาวอส เมื่อเดือนมกราคม 2569 ซึ่งเขาได้เสนอให้กลุ่มประเทศมหาอำนาจขนาดกลาง (Middle Powers) ร่วมกันสร้างพันธมิตรทางเลือกที่สามเพื่อรับมือกับความผันผวนทางภูมิรัฐศาสตร์และการกดดันทางการค้าจากมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และจีน

หลังจากนั้น ความร่วมมือระหว่างแคนาดาและยุโรปได้พัฒนาอย่างรวดเร็วผ่านเหตุการณ์สำคัญ โดยในเดือนกุมภาพันธ์ 2569 แคนาดากลายเป็นประเทศนอกยุโรปชาติแรกที่ได้รับการอนุมัติให้เข้าร่วมในตราสารความร่วมมือจัดซื้อจัดจ้างด้านกลาโหมและความมั่นคงยุโรป (Security Action for Europe - SAFE) และต่อมาเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2569 นาย Carney ได้สร้างประวัติศาสตร์ด้วยการเป็นผู้นำจากชาตินอกทวีปยุโรปคนแรกที่เข้าร่วมการประชุมประชาคมการเมืองยุโรป (European Political Community Summit ครั้งที่ 8) ณ กรุงเยเรวาน ประเทศอาร์เมเนีย ทั้งหมดนี้เป็น การขับเคลื่อนต่อเนื่องภายใต้กรอบความร่วมมือยุทธศาสตร์แห่งอนาคต (New EU-Canada Strategic Partnership of the Future) และความตกลงหุ้นส่วนความมั่นคงและการป้องกันประเทศ (Security and Defense Partnership) ที่ลงนามล่วงหน้าไว้ตั้งแต่ช่วงกลางปี 2568 ทั้งนี้ ความเคลื่อนไหวดังกล่าวเป็นการต่อยอดบนรากฐานความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นที่มีอยู่เดิมผ่านความตกลงการค้า

ข้อบังคับทางกฎหมายกำหนดให้สิทธิการเป็นสมาชิกสมบูรณ์สงวนไว้เฉพาะประเทศในทางภูมิศาสตร์ของทวีปยุโรปเท่านั้น อีกทั้งการเข้าเป็นสมาชิกเต็มตัวยังต้องผ่านกระบวนการทางกฎหมายที่ซับซ้อน ดังนั้น รูปแบบใหม่นี้จึงถูกออกแบบมาเพื่อเน้นความร่วมมือในยุทธศาสตร์สำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ ความมั่นคงและการป้องกันประเทศ ห่วงโซ่อุปทานแร่ธาตุยุทธศาสตร์ ความมั่นคงพลังงานสะอาด เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI งานวิจัยและนวัตกรรม รวมถึงนโยบายการเคลื่อนย้ายบุคลากร แรงงาน โดยเปิดโอกาสให้แคนาดาเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภาแห่งสหภาพยุโรปในบางวาระโดยไม่มีสิทธิออกเสียงโหวต

ในมุมมองของนักวิเคราะห์ มองว่าดีลดังกล่าว จะสร้างผลดีและโอกาสเชิงยุทธศาสตร์ให้กับแคนาดาและสหภาพยุโรป ข้อเสนอแนะนี้ช่วยให้ทั้งสองฝ่ายลดการพึ่งพาสหรัฐฯ และจีน โดยเฉพาะแคนาดาที่ต้องเผชิญกับมาตรการกำแพงภาษีและการใช้นโยบายชาตินิยมทางการค้าของสหรัฐฯ ขณะที่ยุโรปได้แหล่งความมั่นคงด้านทรัพยากรแร่ธาตุสำคัญและพลังงานสะอาดจากแคนาดาไปป้อนอุตสาหกรรมยุคใหม่ นอกจากนี้ การเปิดทางให้ภาคเอกชนแคนาดาเข้าถึงโครงการจัดซื้อจัดจ้างด้านกลาโหมยุโรปผ่านกรอบ SAFE ยังช่วยสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีทางทหารข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกที่เข้มแข็งขึ้น ซึ่งหากโมเดลนี้ประสบความสำเร็จ จะกลายเป็นโครงสร้างพันธมิตรพหุภาคีรูปแบบใหม่ที่เปิดโอกาสให้ประเทศประชาธิปไตยอื่นๆ เช่น ออสเตรเลีย หรือญี่ปุ่น ใช้เป็นช่องทางเชื่อมต่อกับยุโรปได้โดยไม่ต้องยึดติดกับกรอบภูมิศาสตร์

อย่างไรก็ตาม รูปแบบความร่วมมือนี้ก็มีผลเสียและข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่สำคัญ โดยเฉพาะเรื่องข้อจำกัดทางกฎระเบียบที่ขัด

☒ นโยบายภาครัฐ

☐ เศรษฐกิจการลงทุน

☐ แนวโน้มการตลาด

☐ รายงานสินค้าและบริการ

☐ อื่นๆ

กันเอง เนื่องจากยุโรปมีกฎระเบียบที่เข้มงวดมากในเรื่องมาตรฐานอาหาร สินค้าเกษตร และสิ่งแวดล้อม รวมถึงมาตรการปรับคาร์บอนก่อนเข้าพรมแดน (CBAM) หากแคนาดาต้องยอมรับกฎหมายยุโรปบางส่วนเพื่อแลกกับการเข้าถึงตลาด อาจสร้างความขัดแย้งกับความตกลงการค้าเสรีเดิมที่แคนาดาทำไว้ เช่น ความตกลง CPTPP นอกจากนี้ แคนดาายังเสี่ยงต่อการสูญเสียอธิปไตยทางการกำหนดนโยบาย เพราะการเข้าใกล้ตลาดเดียวของยุโรปโดยไม่มีสิทธิ์ออกเสียงลงมติ อาจทำให้แคนาดาต้องกลายเป็นฝ่ายรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของยุโรปโดยไม่สามารถกำหนดทิศทางนโยบายเองได้เต็มที่ นอกจากนี้ นักวิเคราะห์และนักการทูตบางส่วนในยุโรปมองว่าสถานะสมาชิกสมทบอาจเป็นเพียงสโลแกนทางการเมืองที่ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายจริง เนื่องจากไม่มีการแก้ไขสนธิสัญญาหลักของยุโรปรองรับ อีกทั้งยังมีความกังวลจากชาติสมาชิกยุโรปบางประเทศเกี่ยวกับผลกระทบต่อขั้นตอนการรับสมาชิกใหม่ตามปกติ เช่น ยูเครน หรือ กลุ่มประเทศบอลข่าน ที่สำคัญ การตั้งพันธมิตรทางเศรษฐกิจและความมั่นคงขนาดใหญ่กับยุโรปยังเสี่ยงที่จะสร้างความไม่พึงพอใจให้กับฝ่ายบริหารของสหรัฐฯ นำไปสู่มาตรการตอบโต้ทางการค้าหรือความตึงเครียดตามชายแดนแคนาดา-สหรัฐฯ ซึ่งเป็นคู่ค้าอันดับหนึ่งของแคนาดา

สำหรับท่าทีฝั่งแคนาดา นายกรัฐมนตรี Mark Carney มีท่าทีเชิงบวกกับข้อเสนอของประธานคณะกรรมการการค้ายุโรป โดยเน้นย้ำว่าแคนาดามุ่งแสวงหาพันธมิตรที่มีลักษณะเฉพาะ (Unique Alliance) เพื่อสร้างความร่วมมือเชิงลึกในมิติที่เกิดผลได้จริง เช่น ห่วงโซ่อุปทานแร่ธาตุยุทธศาสตร์ เทคโนโลยีสะอาด และการป้องกันประเทศ ขณะเดียวกัน ชาวแคนาดาส่วนใหญ่มีปฏิกิริยาตอบรับในเชิงบวกต่อแนวคิดนี้ เนื่องจากมองว่าเป็นหลักประกันทางเศรษฐกิจและการค้าที่ช่วยลดผลกระทบจากมาตรการตั้งกำแพงภาษีและการคุกคามทางการค้าของสหรัฐฯ อย่างไรก็ดี ฝ่ายการเมืองภายในประเทศ โดยเฉพาะพรรคอนุรักษนิยมซึ่งเป็นแกนนำฝ่ายค้าน ยังคงตั้งเงื่อนไขและจับตาอย่างเข้มงวด โดยระบุว่า การเจรจาจะต้องไม่กระทบต่ออธิปไตยในการกำหนดนโยบาย และแคนาดาจะต้องไม่มีภาระผูกพันในการผูกขาดกฎหมาย อัตราภาษี หรือนโยบายพรมแดนตามแบบสหภาพยุโรป

ความคิดเห็น สดศ.

การเสนอสถานะ “สมาชิกสมทบ” (Associate Member) ของสหภาพยุโรปให้แก่แคนาดา นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่สะท้อนว่าระเบียบโลกกำลังเปลี่ยนผ่านจากยุคโลกาภิวัตน์ไปสู่ยุคการจัดระเบียบพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic

Realignment) ซึ่งก้าวข้ามข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ แม้ในทางปฏิบัติการแปลงข้อเสนอระดับนโยบายนี้ให้กลายเป็นความตกลงที่มีผลผูกพันทางกฎหมายจะต้องเผชิญกระบวนการเจรจาที่ซับซ้อน และอาจท้าทายอำนาจอธิปไตยในการกำหนดนโยบายของแคนาดา แต่ท่ามกลางความผันผวนทางภูมิรัฐศาสตร์ การแผ่อิทธิพลครอบงำห่วงโซ่อุปทานแร่ธาตุยุทธศาสตร์และเทคโนโลยีพลังงานสะอาดของจีน (แบตเตอรี่ รถยนต์ไฟฟ้า และเทคโนโลยีไฮดรเจนเซลล์) และนโยบายชาตินิยมทางการค้าของสหรัฐฯ ได้เป็นตัวเร่งให้กลุ่มประเทศมหาอำนาจขนาดกลางต้องสร้างพันธมิตรทางเลือกที่สาม เพื่อกระจายความเสี่ยง การผนึกกำลังระหว่างแหล่งทรัพยากรแร่ธาตุยุทธศาสตร์ของแคนาดากับตลาดและนวัตกรรมชั้นนำของยุโรป จึงไม่เพียงช่วยลดการพึ่งพามหาอำนาจเดียวเพื่อปกป้องอธิปไตยทางเศรษฐกิจ แต่ยังเป็นการต่อยอดความร่วมมือด้านกลาโหมที่มีอยู่เดิมให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งจะกลายเป็นต้นแบบการรวมกลุ่มพันธมิตรยุคใหม่ที่เน้นประสานความเชี่ยวชาญ เทคโนโลยี และความมั่นคงเฉพาะด้านผ่านภารกิจร่วมที่เกิดผลได้จริง มากกว่าการผูกมัดด้วยพรมแดนแบบในอดีต

☐ นโยบายภาครัฐ ☐ เศรษฐกิจการลงทุน ☐ แนวโน้มการตลาด ☐ รายงานสินค้าและบริการ ☐ อื่นๆ